

Система управління прибутком промислових підприємств в сучасних умовах розвитку економіки

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти щодо формування системи управління прибутком промислових підприємств.

Метою дослідження є формування системи управління прибутком промислових підприємств у нестійкому ринковому середовищі.

Методи дослідження. В процесі написання статті було використано наступні методи: абстрактно-логічний, систематизації та групування.

Результати роботи. В результаті проведеного дослідження було узагальнено підходи науковців щодо формування системи управління прибутком промислових підприємств як науковий напрям дослідження.

В науковій статті визначена головна мета системи управління прибутком промислових підприємств та окреслені основні задачі даного управління.

Зазначено, що при формуванні системи управління прибутком важливо визначити перелік об'єктів даного управління, до яких віднесено два основних їх види: управління формуванням прибутку; управління розподілом та використанням прибутку.

В роботі визначені елементи системи управління прибутком підприємств, до яких віднесе-но: державне, правове та нормативне регулювання питань розподілу та використання прибутку суб'єкта господарювання; ринковий механізм регулювання використання прибутку підприємства; внутрішній механізм регулювання окремих аспектів розподілу та використання прибутку; методи здійснення управління прибутком; принципи управління прибутком; організаційне забезпечення управління прибутком; інформаційне забезпечення підприємства.

Представлено визначення системи управління прибутком підприємства і зазначено, що дана система передбачає процес розробки та прийняття управлінських рішень по всіх основних аспектах формування, розподілу та використання прибутку.

Галузь застосування результатів. Управління, економіка підприємства, фінанси підприємств.

Висновки. В результаті дослідження в науковій статті представлено систему управління прибутком промислових підприємств, функціонал якої направлений на роботу з усіма чинниками, які впливають на результативність діяльності підприємства. Він дозволяє оптимізувати бізнес-процеси з метою отримання позитивних результатів діяльності, від яких залежить стан суб'єкта господарювання в цілому. Проведене дослідження дозволило визначити, що система управління прибутком спрямована, перш за все, на систематичне спостереження за внутрішніми та зовнішніми змінами підприємства, що дозволяє своєчасно формувати комплекс заходів щодо запобігання та ліквідації негативної динаміки та кризових ситуацій в діяльності суб'єкта господарювання. В роботі зазначено, що використання даної системи управління дозволить підвищити ефективність використання прибутку суб'єктів господарювання, забезпечити зростання економічної ефективності їх діяльності, покращити не тільки їх фінансову стійкість в конкретний період часу, але і здатність до подальшого розвитку, досягненню фінансового успіху на тривалу перспективу.

Ключові слова: управління, економіка підприємства, фінанси підприємств, система управління прибутком.

MARTYNENKO V. P.

GRYHORENKO O. V.

System of profit management of industrial enterprises in modern conditions of economic development

The subject of the study is theoretical and practical aspects of the formation of the profit

management system of industrial enterprises.

The purpose of the study is the formation of a profit management system of industrial enterprises in an unstable market environment.

Research methods. In the process of writing the article, the following methods were used: abstract–logical, systematization and grouping.

Results of work. As a result of the conducted research, the approaches of scientists regarding the formation of the profit management system of industrial enterprises were summarized as a scientific direction of research.

The scientific article defines the main goal of the profit management system of industrial enterprises and outlines the main tasks of this management.

It is noted that when forming a profit management system, it is important to determine the list of objects of this management, which include two main types: management of profit formation; management of distribution and use of profit.

The work defines the elements of the profit management system of enterprises, which include: state, legal and normative regulation of issues of distribution and use of the profit of the economic entity; the market mechanism for regulating the use of the company's profit; an internal mechanism for regulating certain aspects of profit distribution and use; methods of profit management; principles of profit management; organizational support for profit management; information support of the enterprise.

The definition of the company's profit management system is presented and it is stated that this system involves the process of developing and making management decisions on all the main aspects of the formation, distribution and use of profit.

Field of application of results. Management, enterprise economy, enterprise finance.

Conclusions. As a result of the research, the scientific article presents the profit management system of industrial enterprises, the functionality of which is aimed at working with all factors that affect the effectiveness of the enterprise. It allows you to optimize business processes in order to obtain positive results of activity, which depend on the state of the business entity as a whole. The conducted research made it possible to determine that the profit management system is aimed, first of all, at the systematic monitoring of the internal and external changes of the enterprise, which allows for the timely formation of a set of measures to prevent and eliminate negative dynamics and crisis situations in the activities of the business entity. It is stated in the work that the use of this management system will allow to increase the efficiency of the use of the profit of business entities, to ensure the growth of the economic efficiency of their activities, to improve not only their financial stability in a specific period of time, but also the ability for further development, to achieve financial success in the long term.

Key words: management, enterprise economy, enterprise finance, profit management system.

Постановка проблеми. В умовах складної та динамічної ринкової економіки функціонування будь-якого промислового підприємства направлено на отримання прибутку. Адже саме прибуток є основним внутрішнім джерелом фінансування діяльності суб'єкта господарювання, задоволення фінансових інтересів власників підприємства, його працівників та держави, ключовим критерієм ефективності виробничої діяльності. Для стійкості та підтримки високого рівня конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва необхідна постійна робота з усіх основних аспектів формування, розподілу та використання прибутку на підприємстві. Відповідно, виникає нагальна потреба у створенні

ефективної системи управління прибутком. Варто зазначити, що управлінню прибутком підприємств присвячені роботи багатьох зарубіжних та вітчизняних економістів: А. Сміта, П. Самуельсона, А. Тюрго, І.А. Бланка, І.І. Блонської, В.М. Гриньова, А.М. Поддєрьогіна, С.Ф. Покропівного, Т.Є. Вороного. Але умови функціонування і розвитку економіки постійно змінюються, що вимагає додаткового вивчення і пошуку нових поглядів на зміст саме системи управління прибутком промислових підприємств.

Метою дослідження є формування системи управління прибутком промислового підприємства у нестійкому ринковому середовищі,

функціонал якої направлений на роботу з усіма чинниками, що впливають на результативність діяльності суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу. Серед численних засобів досягнення стабільності та забезпечення динамічного розвитку промислових підприємств важливим чинником є процес створення та реалізації ефективного механізму управління підприємством. Формування ефективного механізму управління – це складний процес, оскільки містить сукупність економічних стимулів, інструментів, а також способів, методів та прийомів регулювання економічних відносин, які сприяють реалізації ефективного менеджменту на підприємстві [1]. А внаслідок того, що прибуток – це мотив діяльності суб'єкта господарювання та персоналу, створення системи управління прибутком на підприємстві дозволить зробити промислове виробництво максимально результативним.

Управління прибутком підприємства є процесом цілеспрямованої дії суб'єкта на об'єкт для отримання певних фінансових результатів [2]. Способи формування та розподілу прибутку вимагають постійного вдосконалення методів управління цими процесами з боку керівників та фінансових менеджерів. Стратегічна спрямованість системи управління прибутком полягає в обґрунтуванні перспективних напрямів діяльності підприємства на основі комплексного аналізу та оцінки стану ринкового середовища, рівня отриманого та перспективного прибутку, можливостей управління прибутком з метою його підвищення на основі використання різних внутрішньофірмових резервів.

Варто зазначити, що головною метою системи управління прибутком промислових підприємств є забезпечення максимального задоволення інтересів власників, персоналу підприємства та держави у поточному та перспективному періоді. До основних задач управління прибутком слід віднести наступні:

1. Забезпечення максимального розміру прибутку, що відповідає ресурсному потенціалу підприємства та ринковій кон'юктурі. Ця задача реалізується шляхом оптимізації складу ресурсів промислового підприємства та забезпечення їх ефективного використання.

2. Забезпечення оптимальної пропорції між рівнем отриманого прибутку та допустимим рівнем ризику.

3. Забезпечення виплати необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства.

4. Забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства у майбутньому періоді.

5. Забезпечення постійного зростання ринкової вартості підприємства.

6. Забезпечення ефективності програм участі персоналу у прибутку.[3,4]

Формування системи управління прибутком передбачає визначення переліку об'єктів цього управління. Беручи до уваги функціональну спрямованість об'єктів управління прибутком, згідно загальноприйнятих стандартів, виділяють два основних їх види: 1) управління формуванням прибутку; 2) управління розподілом та використанням прибутку. В свою чергу, кожний із зазначених вище видів управління піділяються на об'єкти нижчого порядку, утворюючи певну ієрархічну систему.

Вивчення літературних джерел вітчизняних науковців дозволяє зазначити, що система управління прибутком підприємства включає наступні елементи:

1. Державне правове та нормативне регулювання питань розподілу та використання прибутку підприємства. До основних форм регулювання відносяться: податкове регулювання щодо нарахування та сплати податку на прибуток; регулювання розмірів відрахувань з чистого прибутку в резервний фонд та інші.

2. Ринковий механізм регулювання використання прибутку підприємства, адже попит та пропозиція на товарному та фінансовому ринках формують рівень цін на продукцію промислового підприємства, вартість залучення кредитів, прибутковість окремих цінних паперів, середню норму прибутковості капіталу.

3. Внутрішній механізм регулювання окремих аспектів розподілу та використання прибутку підприємства. Механізм такого регулювання формується в рамках самого суб'єкта господарювання, регламентуючи ті чи інші управлінські рішення з питань формування, розподілу та використання прибутку. Низка цих аспектів може регламентуватися вимогами статуту підприємства. У відповідності із статутом можуть складатись кошториси витрат, що фінансуються з прибутку (витрати на розвиток виробництва, со-

ціальний розвиток, матеріальне заохочення членів трудового колективу, благодійну діяльність та інші). Окремі з цих аспектів регулюються сформованою для суб'єкта господарювання цільовою політикою управління прибутком. Крім того, на підприємстві може бути розроблена та затверджена система внутрішніх нормативів та вимог з питань розподілу та використання прибутку.

4. Методи здійснення управління прибутком. Основними методами управління прибутком на промислових підприємствах є:

4.1. Економічні методи: економічні стимулювання, економічний аналіз, оподаткування, планування, ціноутворення;

4.2. Організаційно-розпорядчі методи, які поділяються на такі групи: розпорядчі, організаційно-стабілізуючі, дисциплінарні;

4.3. Соціально-психологічні: методи організації праці та робочих місць, соціальнопобутові умови працівників, система стимулювання тощо [4,5].

Особливе значення в системі управління прибутком промислових підприємств належить методу планування. Планування прибутку – це складний процес, який включає глибокий економічний аналіз виробничих і фінансових показників за період, що передував плановому періоду [6]. Планування прибутку на підприємстві має базуватися на використанні трьох основних його систем:

- прогнозування формування та розподілу прибутку підприємства;
- поточне планування формування, розподілу та використання прибутку підприємства;
- оперативне планування формування та використання прибутку підприємства.

Усі системи планування прибутку підприємства перебувають у взаємозв'язку та реалізуються у певній послідовності. Початковим вихідним етапом планування є розробка політики управління прибутком підприємства, яка покликана визначати завдання та параметри поточного її планування. У свою чергу, поточне планування прибутку створює основу для розробки та доведення до виконавців оперативних бюджетів з усіх основних питань його формування та використання.

Методи управління прибутком підприємства можна обирати. Вибір методу залежить від мети діяльності суб'єкта господарювання; форми власності та господарювання; масштабів підприємства, його забезпеченості матеріальними та трудовими ресурсами; рівня підготовки кадрів;

кон'юнктури ринку, а також програми розвитку держави партії, яка прийшла до влади в результаті демократичних процесів в країні.

У складі системи управління прибутком підприємства важлива роль відводиться методам контролю. Внутрішній контроль прибутку є процес перевірки та забезпечення реалізації всіх управлінських рішень у сфері його розподілу та використання на промисловому підприємстві. При цьому важливо застосовувати систему методів управління прибутком у сукупності, в якій кожен метод доповнюватиме і посилюватиме інший. Тільки в цьому випадку може бути досягнуто найбільшого ефекту.

5. Принципи управління прибутком, до яких слід віднести наступні:

- взаємозв'язок та інтегрованість системи управління прибутком із загальною системою управління промисловим підприємством;
- комплексність, прийнятих управлінських рішень, що стосуються управління прибутком;
- високий динамізм управління, адже постійні зміни макросередовища, ресурсного потенціалу, форм організації впливають на діяльність суб'єкта господарювання, а, відповідно, і на можливість отримання максимального прибутку;
- варіантність управлінських рішень щодо досягнення ключової мети підприємства;
- отримання максимального прибутку;
- стратегічна орієнтація управління прибутком [7].

6. Організаційне забезпечення управління прибутком, яке має бути інтегровано із загальною організаційною структурою управління підприємством і являє собою взаємопов'язану сукупність внутрішніх структурних служб та підрозділів підприємства, що забезпечують розробку та прийняття управлінських рішень з окремих питань формування, розподілу та використання прибутку. Варто зазначити, що успішне функціонування системи управління прибутком підприємства великою мірою визначається ефективністю її організаційного забезпечення.

Система управління прибутком є складовою загальної системи управління підприємством, її організаційне забезпечення має бути інтегровано із загальною організаційною структурою управління підприємством.

7. Інформаційне забезпечення підприємства. Доречно відмітити, що ефективність кожної системи управління значною мірою залежить від

якості сформованої інформаційної бази, що використовується. В умовах ринкової економіки досить актуальною є формула: «інформація – гроші». Стосовно системи управління прибутком вона набуває прямого значення, тому що від якості використовуваної інформації при прийнятті управлінських рішень значною мірою залежить сума прибутку.

Формування системи інформаційного забезпечення організації управління прибутком підприємства являє собою процес цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників для використання в аналізі, плануванні та прийнятті оперативних управлінських рішень. Ці показники формуються за рахунок зовнішніх (що знаходяться поза підприємством) та внутрішніх джерел інформації.

Беручи до уваги описане вище, можна зазначити, що система управління прибутком промислового підприємства являє собою сукупність механізмів, методів, принципів, процесів організаційного та інформаційного забезпечення, а також способів та прийомів обґрунтування управлінських рішень стосовно формування, розподілу та цільового використання прибутку суб'єкта господарювання.

Висновки

Таким чином, сформована система управління прибутком передбачає процес розробки та прийняття управлінських рішень по всіх основних аспектах його формування, розподілу та використання. Для того щоб ефективно управляти прибутком промислового підприємства, необхідно враховувати багато факторів, які залежать як від діяльності суб'єкта господарювання (обґрунтованість та раціональність управлінських рішень, внутрішні можливості виконання даних рішень), так і від оточуючого середовища (податкова політика держави щодо справляння прямих податків, грошово-кредитні умови, інвестиційний клімат в країні).

Використання промисловими підприємствами запропонованої системи управління прибутком дозволить отримати максимальний фінансовий результат, підвищити ефективність використання прибутку, а, відповідно, скоротити потребу в капіталі, прискорити оборотність поточних активів, розширити масштаби виробництва і, в кінцевому рахунку, покращити не тільки фінансову стійкість суб'єктів господарювання в конкретний період ча-

су, але і здатність до подальшого розвитку, досягненню фінансового успіху на тривалу перспективу.

Список використаних джерел

1. Сковородкина Л.В. Финансовый менеджмент / Л.В. Сковородкина // Навчально-методичний посібник для самостійного вивч. дисципліни. – 2011. – Ч.2. – С. 137.
2. Опікунова Н.В. Управління прибутком підприємства / Н.В. Опікунова, В.Г. Лопата // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – № 46. – С. 294–298.
3. Соколова Е.А. Проблеми управління прибутком підприємств / Е.А. Соколова, А.І. В'юшкова // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. – 2015. – № 32. – С. 310–320.
4. Нагребцкіс А. Ю. Управління прибутком підприємства / А. Ю. Нагребцкіс // Ефективна економіка. – 2017. – Вип. №2. – С. 125–131.
5. Николишин С. Є. Прибуток підприємства та особливості управління ним / С. Є. Николишин // Young Scientist. – 2017. – Вип. №2. – С. 299–303.
6. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств [текст] : підручник / О. О. Непочатенко, Н. Ю. Мельничук – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 504 с.
7. Бланк, І.А. Управління прибутком [Текст] / І.А. Бланк. – К.: Ніка-Центр, 2007. – 765 с.

References

1. Skovorodkina L.V. Financial management / L.V. Skovorodkina // Educational and methodological guide for independent study. disciplines – 2011. – Part 2. – P. 137.
2. Opikunova N.V. Enterprise profit management / N.V. Opikunova, V.G. Lopata // Herald of transport and industry economy. – 2014. – No. 46. – P. 294–298.
3. Sokolova E.A. Problems of profit management of enterprises / E.A. Sokolova, A.I. Vyushkova // Collection of scientific papers of the State Economic and Technological University of Transport. – 2015. – No. 32. – P. 310–320.
4. Nagretskis A.Yu. Management of enterprise profit / A.Yu. Nagretskis // Effective economy. – 2017. – Issue No. 2. – P. 125–131.
5. Nikolishyn S. E. Enterprise profit and its management features / S. E. Nikolishyn // Young Scientist. – 2017. – Issue No. 2. – P. 299–303.
6. O. O. Nepochatenko. Enterprise finance [text]: textbook / O. O. Nepochatenko, N. Yu. Melnychuk – K.: «Center for Educational Literature», 2013. – 504 p.
7. Blank, I.A. Profit Management [Text] / I.A. Form. – K.: Nika–Center, 2007. – 765 p.

Дані про авторів

Мартиненко Василь Петрович,

д. е. н., професор кафедри економіки і підприємництва Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

e-mail: 5Martynenko@ukr.net

Григоренко Ольга Валентинівна,

студентка магістратури кафедри економіки і підприємництва, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

e-mail: olgagrigorenko0513@gmail.com

Data about the authors

Vasyl Martynenko,

Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship National Technical University of Ukraine «Ihor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

e-mail: 5Martynenko@ukr.net

Olga Hryhorenko,

master's student of the Department of Economics and Entrepreneurship, National Technical University of Ukraine «Ihor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

e-mail: olgagrigorenko0513@gmail.com

УДК 334.71:303.094.6:005.521:005.915

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7895579>

КРАМЧЕНКО Р. А.

Бізнес-прогнози як основа формування фінансового бюджету підприємства

Предметом дослідження є бізнес-прогнози як основа формування фінансового бюджету підприємства.

Метою дослідження є визначити роль бізнес-прогнозів як основи формування фінансового бюджету підприємства.

Методи дослідження. У роботі використані діалектичний метод наукового пізнання, метод аналізу і синтезу, порівняльний метод, метод узагальнення даних.

Результати роботи. У статті наведено визначення терміну «бюджетування». Визначені бізнес-прогнози для розрахунку бюджету підприємства. Окреслено сукупність бізнес-завдань, що визначають напрями роботи підприємства у плановому періоді.

Висновки. У практиці управління слід застосовувати модель фінансового планування економічного зростання господарюючого суб'єкта, яка заснована на комбінації відомих моделей планування – розробки фінансової частини бізнес-плану з процесом бюджетування і складання прогнозних фінансових документів звітної бухгалтерії у поєднанні з методами планування для реалізації фінансової стійкості і рентабельності. Визначальною ланкою моделі має бути процес бюджетування як єдиний метод, який дозволяє якнайповніше визначити рух фінансових потоків підприємства, що є ключовим для реалізації поточної і особливо довгострокової фінансової стійкості.

Ключові слова: підприємство, бюджет, ринок, продукція, фінанси, конкурентоспроможність, збут, інформація, інновації, ефективність.

КРАМЧЕНКО Р. А.

Business forecasts as a basis for forming the company's financial budget

The subject of the study is business forecasts as a basis for the formation of the enterprise's financial budget.

The purpose of the study is to determine the role of business forecasts as a basis for forming the financial budget of the enterprise.

Research methods. The work uses the dialectical method of scientific knowledge, the method of analysis and synthesis, the comparative method, and the method of summarizing data.

Work results. The paper defines the term «budgeting». Defined business forecasts for calculating the enterprise budget. The set of business tasks that determine the directions of the work for